

Sammanfattning

Av de mer än 100 indikatorer som redovisas i denna rapport har tolv huvudindikatorer identifierats. De är avsedda att ge en övergripande bild av huruvida EU har gjort framsteg mot en hållbar utveckling i förhållande till de mål som fastställs i EU:s strategi för hållbar utveckling. Utvärderingen av framstegen sedan 2000 med utgångspunkt i dessa huvudindikatorer ger en tämligen blandad bild, vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 0.1: Utvärdering av förändringar i huvudindikatorerna för hållbar utveckling (EU-27, från 2000) ⁽¹⁾

Tema för hållbarhetsindikatorer	Huvudindikator	EU-27 – utvärdering av förändringar
Socioekonomisk utveckling	Real BNP per capita	
Hållbar konsumtion och produktion	Resursproduktivitet	
Social integration	Människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning (*)	
Demografiska förändringar	Sysselsättningsgrad bland äldre arbetstagare ⁽²⁾	
Folkhälsa	Förväntad livslängd vid födseln (**)	
Klimatförändring och energi	Utsläpp av växthusgaser	
	Andel förnybar energi av den slutliga bruttoenergiförbrukningen (**)	
	Primär energiförbrukning	
Hållbar transport	Transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP	
Naturresurser	Index för vanliga fågelarter	
	Fiskfångster från bestånd utanför säkra biologiska gränser	
Globalt partnerskap	Officiellt utvecklingsbistånd (**)	
God förvaltning	[Ingen huvudindikator]	:

(*) Från 2008

(**) Från 2004

Nedan ges en mer utförlig bedömning av de viktiga trender som observerats sedan 2000, som ett komplement till analysen av huvudindikatorerna för hållbar utveckling.

⁽¹⁾ I inledningen förklaras utvärderingsmetoden och vädersymbolernas innebörd.

⁽²⁾ På grund av en förändring i metoden kan inte utvärderingen av indikatorn jämföras med tidigare övervakningsrapporter. Se kapitlet om demografiska förändringar för närmare uppgifter

Är EU på väg mot hållbar utveckling?

Viktiga trender på området socioekonomisk utveckling

Real BNP per capita – tecken på en viss återhämtning?

- Mellan 2000 och 2012 ökade EU:s **reala BNP per capita** med i genomsnitt 0,9 % per år. Mellan 1995 och 2007, innan den ekonomiska krisen bröt ut, ökade BNP per capita stadigt i EU, med en årlig takt på 2,4 %.
- Den finansiella och ekonomiska krisen tog ett fast grepp om den reala ekonomin 2008, och BNP per capita minskade med 4,8 % under 2009 (jämfört med 2008). Ett snabbt genomförande av skattemässiga stimulansåtgärder och andra politiska åtgärder på nationell nivå och EU-nivå begränsade krisens värsta konsekvenser och stabiliserade BNP per capita under 2010 och 2011.
- Trots en svag återhämtning minskade den reala BNP:n per capita under 2012 åter med 0,6 % jämfört med 2011.

Lågkonjunkturen fortsätter att påverka investeringsklimatet i EU

- Mellan 2003 och 2007 ökade **investeringarna** (som en andel av BNP) något i takt med konjunkturcykeln. Eftersom hushållens och företagens förtroende sjönk under turbulensen på finansmarknaden och den ekonomiska krisen började investeringarna snabbt att minska. De kraftigt minskade investeringarna uppgick till omkring 19 % mellan 2009 och 2011, det sämsta resultatet på ett decennium, och berodde främst på nedskärningar inom företagssektorn.
- Mellan 2000 och 2012 följde **hushållens sparande** i EU konjunkturen. Hushållen sparade mindre under det ekonomiska uppsvinget mellan 2003 och 2007, men denna trend vändes därefter av det ekonomiska kaoset och den ökade osäkerheten på marknaden efter krisen. Trots tecken på en svag ekonomisk återhämtning började hushållens sparande åter att minska efter 2009.

Har EU:s ekonomi blivit mer konkurrenskraftig och innovativ?

- Den stadigt ökande **arbetsproduktiviteten** mellan 2000 och 2007 hämmades av den minskade ekonomiska aktiviteten under 2008 och 2009. Trots att produktiviteten ökade igen under 2010 och fortsatte att stiga under de efterföljande åren kommer den långsiktiga förbättringen att bero på framtida anpassningar på arbetsmarknaden. Detta skulle kunna inkludera förändringar i arbetstagarflödena mellan olika länder, branscher och regioner eller löner som justeras efter olika arbetsmarknadsvillkor.
- Under perioden 2000–2007 låg den totala **FoU-utgiften** som en andel av BNP relativt stabil på 1,85 %. Indikatorn stod emot de kortsiktiga effekterna av den ekonomiska krisen. Den ökade till och med måttligt under 2008 och 2009 innan den stabiliserades på 2 % under de två efterföljande åren. Detta berodde främst på statliga insatser för att stödja den ekonomiska tillväxten genom ökade satsningar på FoU.
- **Energiintensiteten** i EU minskade stadigt mellan 2003 och 2009, följt av ett uppsving 2010 och en snabbare minskning under 2011. Den positiva trenden berodde på den totala frikopplingen av den nationella energiförbrukningen (brutto) från den ekonomiska tillväxten.

Dämpad återhämtning på arbetsmarknaden

- Sysselsättningsgraden i EU ökade från 66,6 % 2000 till 70,3 % 2008. Ökningen stannade av 2009 då lågkonjunkturen gjorde att stagnationen på arbetsmarknaden förlängdes och sysselsättningsgraden låg kvar på omkring 68,5 % fram till 2012. Detta gjorde att EU tappade styrfart för att uppnå Europa 2020-målet på 75 %.
- Mellan 2000 och 2007 minskade **de regionala sysselsättningsskillnaderna** i EU med 2,1 procentenheter. Framstegen uttraderades av den ekonomiska krisen, som gradvis återförde de regionala sysselsättningsskillnaderna till den nivå de låg på år 2000 (13,3 % under 2012). Ur positiv synvinkel minskade könsklyftan inom den regionala sysselsättningen till 5,6 procentenheter, vilket är den lägsta nivån på tio år.

- Under perioden 2001–2004 ökade den **totala arbetslösheten** i EU. Under de fyra efterföljande åren (2005–2008) minskade arbetslösheten kontinuerligt, och nådde en lägsta nivå på 7,1 % 2008. Dessa förbättringar följdes av en markant ökning, och 2012 låg EU:s arbetslöshet på rekordhög 10,5 %.

Viktiga trender på området hållbar konsumtion och produktion

Total frikoppling mellan materialkonsumtionen och den ekonomiska tillväxten?

- Under 2011 lyckades EU generera ett ekonomiskt värde på 1,60 euro per kilo material som konsumerades. Detta innebar en betydande förbättring av **resursproduktiviteten** jämfört med år 2000, då endast 1,34 euro per kg skapades från samma resursmängd.
- Effektivitetsvinsten berodde på att BNP:n ökade snabbare än **den inhemska materialkonsumtionen** (DMC, domestic material consumption), framför allt innan den ekonomiska krisen bröt ut. Sedan 2007 har EU:s resursanvändning sjunkit markant och DMC ligger nu rent av under de nivåer man såg för tio år sen. Den ekonomiska återhämtningen tyder dock på att trenden vände under 2011.
- Dessa isärgående trender – en BNP som växer medan DMC sjunker – tyder på en total frikoppling mellan den ekonomiska tillväxten och resursanvändningen i EU mellan 2000 och 2011. Det är emellertid oklart huruvida detta beror på faktiska förändringar i resursanvändningsmönstren eller om det endast avspeglar den ekonomiska krisens inverkan på resursintensiva industrier, t.ex. byggbranschen.

Förbättrad avfallshantering och minskade förorenande utsläpp

- **Avfallshanteringen** har förbättrats påtagligt i EU sedan 2000. Deponeringen på avfallsupplag, som är den minst miljövänliga deponeringsmetoden, har undan för undan ersatts av förbränning och, i högre grad, av återvinning och kompostering. Under 2011 återvanns eller komposterades omkring 40 % av allt kommunalt avfall.
- Det finns enorma skillnader i avfallshanteringen runt om i EU. Under 2011 var deponeringen på avfallsupplag den vanligaste avfallsdeponeringen i Bulgarien, Kroatien och Rumänien (mer än 90 %), medan andelen understeg 1 % i Tyskland, Nederländerna och Sverige.
- Liknande förbättringar har skett vad gäller **atmosfäriska utsläpp** av försurande ämnen och ozonprekursorer. Stadiga minskningar sedan 1990 gjorde det möjligt för EU-27 att uppfylla sina utsläppsmål för svaveloxider (SO_x) och lättflyktiga organiska ämnen utom metan under 2011. Tolv medlemsstater rapporterade dock utsläpp över sina nationella högsta gränser för åtminstone en av de fyra föroreningarna.

Ingen tydlig trend mot mer hållbara konsumtionsmönster

- **Hushållens elförbrukning** har stigit i stort sett kontinuerligt sedan 1990. Denna trend beror främst på det ökade antalet hushåll och förändringar i deras konsumtionsmönster, och överstiger de elektroniska apparaternas effektivitetsförbättringar. Detta fenomen är känt som ”bumerangeffekten”. Tvärtemot andra förbrukningsindikatorer i denna rapport påverkades hushållens elförbrukning inte särskilt mycket av den ekonomiska krisen, där 2011 var det första året som man upplevde en markant nedgång i elanvändningen sedan 1990.
- På samma sätt har **den slutliga energiförbrukningen** i EU ökat sedan 1990. 2005 blev dock en vändpunkt, då energianvändningen stabiliserades och sedan sjönk under de följande åren. Konjunkturedgångarna i EU:s ekonomi under 2009 och 2011 bidrog till nedgången, och sänkte den slutliga energiförbrukningen under 2011 till samma nivåer som innan 2000.
- Eftersom hushållens elförbrukning och den slutliga energiförbrukningen har uppvisat olika trender, framför allt sedan 2005, går det inte att slå fast om konsumtionsmönstren i EU har blivit mer hållbara.

Mer miljövänliga produktionsmönster

- Produktionsmönstren har däremot förbättrats i EU under de senaste åren. Antalet organisationer som infört ett certifierat miljöledningssystem i enlighet med gemenskapens **miljölednings- och miljörevisionsordning (Emas)** har ökat sedan 2003. Under 2013 ökade användningen av Emas – uttryckt i antalet Emas-registrerade organisationer per en miljon invånare – särskilt mycket i Cypern, Österrike, Spanien, Italien, Tyskland och Danmark.
- På samma sätt har jordbruksmetoderna blivit mer och mer hållbara i EU sedan 2005, vilket framgår av den ökade andelen **ekologiska jordbruk**. Denna dynamiska utveckling speglas också i den ökade försäljningen av ekologiska produkter på EU:s livsmedelsmarknad.

Viktiga trender på området social inkludering

Antalet människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning har ökat sedan 2008

- Mellan 2008 och 2012 ökade antalet **människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning** med 8,7 miljoner, från 115,7 till 124,4 miljoner. Detta antal sjönk mellan 2005 och 2009, men började i och med den ekonomiska krisen att stiga igen.
- De 124,4 miljoner människor som riskerar att drabbas av fattigdom och social utestängning i EU under 2012 utgör 25 % av den totala befolkningen. Detta innebär att en fjärdedel av EU:s befolkning har upplevt åtminstone en form av de typer av fattigdom som omfattas av temats huvudindikator, nämligen inkomstfattigdom, allvarlig materiell fattigdom och brist på tillgång till arbete. De nuvarande nivåerna av fattigdom och social utestängning äventyrar Europa 2020-strategins mål för fattigdomsbekämpning, vilket är att minska undanta minst 20 miljoner människor från risken att drabbas av fattigdom och social utestängning senast 2020.

Den ekonomiska fattigdomen ökar och levnadsförhållandena försämras

- Antalet **människor som riskerar att drabbas av fattigdom efter sociala transfereringar** ökade från 80,7 miljoner 2008 till 85,3 miljoner 2012. I motsats till huvudindikatorn har detta antal ökat nästan kontinuerligt sedan 2005, till och med före den ekonomiska krisen, och ökningen accelererade efter 2009. Den ekonomiska fattigdomen är den mest utbredda fattigdomstypen i EU och påverkar 17,1 % av den totala befolkningen i EU 2012.
- Antalet människor som påverkas av **allvarlig materiell fattigdom** ökade markant mellan 2008 och 2012, från 41,4 miljoner till 51,0 miljoner. Trenden var dock inte kontinuerlig och 2009 utgjorde en tydlig vändpunkt. Medan antalet människor i allvarlig materiell fattigdom sjönk markant med nästan 12 miljoner mellan 2005 och 2009 har den sedan dess ökat igen med 11,2 miljoner och lett till att 10,3 % av EU:s befolkning påverkas 2012.
- Mellan 2005 och 2012 förändrades **inkomstskillnaderna** knappt. 2012 tjänade befolkningens rikaste 20 % mer än 38 % av den nationella ekvivalerade inkomsten och på så sätt omkring fem gånger så mycket som befolkningens fattigaste 20 %, som endast stod för mindre än 8 %.

Ingen tydlig trend mot en mer hållbar arbetsmarknad

- Antalet människor som lever i hushåll med **mycket låg arbetsintensitet** ökade mellan 2008 och 2012, från 34,3 miljoner till 36,9 miljoner. I linje med andra fattigdomsrelaterade indikatorer sjönk denna siffra mellan 2006 och 2009, men ökade sedan igen i takt med den ökade arbetslösheten, innan den sjönk med 4,1 % mellan 2011 och 2012. Ekonomisk inaktivitet ökar påtagligt risken för fattigdom. Under 2012 bodde 9,8 % av EU:s befolkning mellan 0 och 59 år i hushåll med mycket låg arbetsintensitet.
- EU:s **långtidsarbetslöshet** sjönk mellan 2004 och 2008. Efter 2008 har dock nivån ökat igen och nådde rekordhöga 4,6 % under 2012.

- Mellan 2006 och 2011 minskade **löneklyftan mellan män och kvinnor** påtagligt. Trots denna positiva utveckling var kvinnornas bruttolön per timme fortfarande 16,2 % lägre än männens under 2011.

Förbättringar på utbildningsområdet

- Andelen **elever som avslutar sin utbildning i förtid** har sjunkit stadigt sedan 2003 och nådde 12,8 % 2012. Om den aktuella trenden kan upprätthållas tycks det som att målet om att minska antalet elever som slutar skolan i förtid till mindre än 10 % senast 2020 kommer att kunna nås.
- Befolkningsandelen i åldern 30–34 år med **eftergymnasial utbildning** har fortsatt att öka sedan år 2000. Trenden tyder på att Europa 2020-målet om att öka denna andel till 40 % senast 2020 kommer att nås.
- Andelen **lågutbildade vuxna** har sjunkit påtagligt sedan år 2000 och denna trend syns i alla åldersgrupper.
- Deltagandet i **livslångt lärande** ökade mellan 2003 och 2012. Den större delen av denna ökning skedde emellertid mellan 2003 och 2005, och deltagandet i livslångt lärande inte har ökat sedan dess. De nordiska länderna har de högsta deltagarnivåerna, medan Bulgarien, Grekland och Rumänien inte har gjort några eller endast små framsteg när det gäller att förbättra sina låga deltagarnivåer.

Viktiga trender på området demografiska förändringar

Sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare har inte påverkats av den ekonomiska krisen

- Bland **äldre arbetstagare** var 48,9 % i sysselsättning 2012 och **sysselsättningsgraden** har ökat något men kontinuerligt sedan 2000. De äldre arbetstagarnas ökande arbetskraftsdeltagande är en stabil trend som verkar kunna stå emot den ekonomiska krisen. Trots detta har målet på 50 % som fastställdes i Lissabonstrategin – Europa 2020-strategins föregångare – och som skulle ha uppnåtts 2010 fortfarande inte uppnåtts.
- Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor bland äldre arbetstagare minskade under perioden 2000–2012. Fastän kvinnornas sysselsättningsgrad förblev lägre än männens var ökningen klart högre för kvinnorna, på 14,4 % sedan 2000, jämfört med 9,3 % för män.

Trenderna för befolkningsstrukturen bekräftar de demografiska utmaningarna

- **Den förväntade livslängden vid 65 års ålder** i EU låg på 21,3 år för kvinnor och 17,2 år för män under 2011. Sedan 2002 har antalet förväntade levnadsår ökat kontinuerligt för båda könen och skillnaden mellan män och kvinnor har minskat. Eftersom ökningen per år under 2011 låg under 1 % för kvinnor är det oklart om den kommer att fortsätta att öka i framtiden.
- Under 2011 var **fruktsamhetstalet** i EU 1,57 barn per kvinna. Detta innebär en ökning på 8 % sedan 2002. Efter en stabiliseringsperiod på 1,6 barn ökade dock det genomsnittliga antalet barn som föddes något under 2011.
- Utöver den nyliga minskningen av fruktsamhetstalet minskade **nettomigrationen** i EU 2011. Dessa två nedåtgående trender kan leda till en påskyndad demografisk förändring, med en större andel äldre i de europeiska länderna.
- **Andelen äldre bland den arbetsföra befolkningen** i EU har ökat stadigt till en nivå på 25,8 % 2012. Aktuella prognoser förutsår en kontinuerlig ökning i framtiden fram till 2050, följt av en stabiliseringsnivå på omkring 55 %.

Inga större förbättringar i pensionärernas inkomstnivåer

- Under 2012 var den genomsnittliga **inkomstnivån för EU:s pensionärer** 56 % av den arbetande befolkningen i 50-årsålderns förtjänster. Efter att ha legat någorlunda stabilt på omkring 50 %

har ersättningsnivån gått upp något sedan 2010.

- I EU:s medlemsstater varierade de äldres inkomst från pensioner jämfört med inkomsten från lönen för människor i åldern 50 till 59 mellan 39 % i Cypern och 79 % i Luxemburg. Mellan 2005 och 2012 ökade skillnaderna mellan medlemsstaterna något.

De offentliga finanserna i EU har fortfarande inte återhämtat sig

- **Statsskulden** i EU har ökat markant sedan den ekonomiska krisen bröt ut 2007. Efter att ha sjunkit under referensnivån enligt Maastrichtavtalet på 60 % under 2007 (till 59 %) steg den väsentligt under de efterföljande åren och nådde 85,3 % av BNP 2012. Över hela EU varierade nivån på statsskulden kraftigt, från 10,1 % av BNP i Estland till 156,9 % i Grekland.
- En del av de offentliga utgifterna utgörs av kostnaden för statliga pensionsutbetalningar. Många medlemsstater har reformerat sina pensionssystem för att förlänga befolkningens **arbetsliv**. Mellan 2000 och 2011 ökade den genomsnittliga arbetslivslängden i EU med 1,8 år. Under 2011 arbetade män i genomsnitt 37,4 år och kvinnor 31,9 år under sina liv.

Viktiga trender på folkhälsoområdet

Den ökade förväntade livslängden leder inte ett längre liv med god hälsa

- Mellan 2004 och 2011 ökade **den förväntade livslängden vid födseln** för både män och kvinnor måttligt med en årlig tillväxttakt på 0,4 % (män) och 0,3 % (kvinnor). Däremot ökade inte antalet **hälsosamma år vid födseln** för kvinnor och endast något för män.
- Den snabbare ökningen av den förväntade livslängden och den långsammare takten i fråga om hälsosamma levnadsår tyder på att människor i genomsnitt inte lever sina liv i god hälsa utan med någon typ av funktionshinder eller sjukdom.

Förbättringarna i hälsoindikatorer minskar sedan den ekonomiska krisen bröt ut och ojämlikheterna i hälsa kvarstår

- Mellan 2000 och 2009 sjönk **dödligheten på grund av kroniska sjukdomar** från 142 till 116 per 100 000 människor under 65 år i EU. Män, som löper större risk att dö av en kronisk sjukdom, upplevde en större minskning (2,4 %) än kvinnor (1,9 %), vilket vittnar om en könsrelaterad konvergens av dödligheten. Trots den minskade dödligheten på grund av kronisk sjukdom förblev antalet dödsfall på grund av kroniska sjukdomar i fråga om samtliga dödsfall konstant. Detta visar att den minskade dödligheten på grund av kroniska sjukdomar främst kan förklaras av den övergripande minskningen av dödligheten.
- **Självordstalen** minskade totalt med i genomsnitt 1,4 % mellan 2000 och 2010. Denna trend har dock inte varit kontinuerlig. Mellan 2000 och 2007 var den genomsnittliga årliga minskningen mycket högre – 2,5 %. Självorden ökade dock ordentligt under 2008 (med 2 %) och 2009 (med ytterligare 3 %), men sjönk igen 2010. Män står för majoriteten av de ökade självordstalen sedan 2007, vilket möjligen kan avspegla den ekonomiska krisens inverkan på arbetslösheten.
- Ekonomiska åtstramningar begränsar **tillgången till hälso- och sjukvård**. Efter en nedgång mellan 2005 och 2009 började den andel av befolkningen som inte ansåg sig ha råd med medicinsk vård att öka igen under 2009 och nådde 2,3 % under 2011. Den förändrade trenden kan kopplas till den ekonomiska krisen och kvarstående inkomstskillnader i tillgång till hälso- och sjukvård visar att de ekonomiska åtstramningarna minskade tillgången till medicinsk vård.

Inga eller otillräckliga förbättringar i bestämningsfaktorerna för hälsa såsom produktion av toxiska kemikalier och exponering för luftföroreningar

- **Produktionen av toxiska kemikalier** i EU ökade något mellan 2002 och 2007, men sjönk markant under 2008 och 2009 på grund av den ekonomiska krisen. Två år senare (under 2011),

när den ekonomiska marknaden hade återhämtat sig, stabiliserade den sig åter på samma höga nivå som tidigare. Den tillfälliga minskningen kan således förklaras med den stagnerande ekonomin som lett till en minskad industriproduktion under den ekonomiska krisen.

- Mellan 2000 och 2011 minskade den urbana **exponeringen för luftföroreningar i form av partiklar** med 1 mikrogram per kubikmeter, och nådde en nivå på 27 mikrogram per kubikmeter 2011. Med tanke på de omfattande variationerna från år till år är det dock svårt att urskilja någon tydlig trend. Man misslyckades med att nå 2010 års mål om att minska utsläppen till 20 mikrogram. Under 2010 uppgick partikelemissionen till 26 mikrogram per kubikmeter, vilket var 6 mikrogram högre än målet.
- Den övergripande urbana **exponeringen för luftföroreningar i form av ozon** steg med ett årligt genomsnitt på 1,7 % mellan 2000 och 2011. Emellertid var utvecklingen inte stabil på grund av vädrets inverkan på ozonkoncentrationerna och stora variationer mellan länderna.

Viktiga trender på området klimatförändring och energi

Minskningar av EU:s utsläpp av växthusgaser, men stigande global temperatur

- EU:s **utsläpp av växthusgaser** har minskat påtagligt sedan 1990. De minskade som mest i början av 90-talet och mellan 2007 och 2011. Europa 2020-målet om att skära ner på växthusgasutsläppen med 20 % jämfört med 1990-års nivåer senast 2020 verkar alltså kunna nås.
- De största minskningarna uppnåddes inom tillverknings-, bygg- och energiindustrierna. Avfalls- och jordbrukssektorerna har också minskat sina utsläpp, men de står för en mindre andel av totalsumman. Den enda sektor där utsläppen ökar är transportsektorn. Utsläppen från internationell flygtrafik och havstransport har ökat särskilt snabbt. Utsläppen från inlandstransporterna ligger också kvar över 1990-års nivåer, men har uppvisat en nedåtgående trend sedan 2007.
- Minskningarna i EU:s utsläpp av växthusgaser överkompenseras av de snabbt ökande globala utsläppen. Växthusgaskoncentrationerna i atmosfären stiger. Trots att det finns en tidsfördröjning mellan utsläppen och temperaturökningen har **den globala medeltemperaturen** redan börjat öka. Uppvärmningen har skett i allt snabbare takt under de senaste 40 åren.

Ingen tydlig trend mot minskat energibehov

- Efter att ha stigit mer eller mindre stadigt mellan 1990 och 2006 sjönk **den primära energiförbrukningen** i EU till 1990-års nivåer 2011. Den neråtgående trenden var dock inte konstant. Det återstår att se om minskningen kan bibehållas när EU:s ekonomi återgår till en högre ekonomisk tillväxt.
- EU **importerade mer än hälften av sin energi** 2011. Sedan tidigt 90-tal har den andel av det totala energibehovet som uppfylls genom import från icke EU-länder ökat nästan varje år. Från 2006 och framåt har den förblivit något högre än 50 %.

Snabb utbredning av förnybara energier, framför allt inom elsektorn

- Energi som genereras från biomassa, vind- och solkraft och jordvärme bidrar till att bemöta en allt större andel av den slutliga energiefterfrågan i EU. Alla medlemsstater ökade sin andel **förnybar energi** mellan 2005 och 2011. Medan biomassan står för den klart största delen har vind- och solkraften expanderat snabbt.
- De förnybara energierna har störst genomslagskraft inom elsektorn, där de stod för en femtedel av bruttokraftproduktionen 2011.
- Andelen förnybara energier som användes inom **transportsektorn** gick däremot ner under 2011 jämfört med året innan. Detta beror emellertid på statistiska justeringar som utesluter biobränslen som inte har certifierats som hållbara. Uppgifter från 2010 visar ändå att EU har missat sitt halvtidsmål om att öka användningen av förnybara energier inom transportsektorn.

Viktiga trender på området hållbar transport

Ingen total frikoppling mellan transporterernas energiförbrukning och den ekonomiska tillväxten

- **Transporternas energiförbrukning per BNP-enhet** har sjunkit med 8,3 % sedan 2000. Denna trend har varit något mer tydlig sedan den ekonomiska krisen bröt ut, eftersom denna indikatorns miljökomponent – transporterernas energianvändning – sjönk under fyra på varandra följande år efter 2007. Överlag ökade transporterernas energianvändning mellan 2000 och 2011 med 6,7 %, medan den ekonomiska tillväxten var snabbare med sina 16,5 %.
- Dessa sammanfallande trender – där både energiförbrukningen och BNP ökar (i ännu högre utsträckning) – tyder på en relativ frikoppling mellan transporterernas energiförbrukning och den ekonomiska tillväxten i EU under perioden 2000–2011. En total frikoppling (dvs. när transporterernas energiförbrukning minskar medan ekonomin växer) kunde observeras både under 2010 och 2011. Det är dock osäkert om det rör sig om en kontinuerlig trend eller endast är ett resultat av den ekonomiska krisen.

Igen påtaglig förändring i transportsätten och rörligheten

- Transportprestandan för olika transportsätt varierar inte särskilt mycket. **Färdmedelsfördelningen för persontransporten** under 2011 låg nästan kvar på 2000 års nivåer. **Godstrafiken** har genomgått små förändringar sedan 2009, där järnvägstransporten har tagit tillbaka sin förlorade andel från vägtransporten. Därför närmar sig godstrafikens olika andelar också sina nivåer från 2000. Dessa små förändringar kan också bero på de metoder som används.
- Trots att färdmedelsfördelningen inte uppvisar några stora förändringar på EU-nivå varierar varje transportsätts andelar stort mellan medlemsstaterna. Medan vägtransporten dominerade både person- och godstrafiken under 2011 stod järnvägstransporten för omfattande andelar om mer än 30 % av godstrafiken i vissa medlemsstater, t.ex. de baltiska länderna.
- Ingen påtaglig frikopplingseffekt observeras för godsvolymererna i förhållande till BNP. Krisen påverkade både BNP och transportvolymererna i hög grad och transportvolymererna påverkades mest. Sedan 2009 har siffrorna återhämtat sig något. Det kan fortfarande inte slås fast att detta innebär en frikoppling.

De negativa transporteffekterna måste fortfarande minskas

- Det har fortfarande inte skett någon övergripande minskning av **utsläppen av växthusgas från transportererna** sedan 2000. Trots att utsläppen har minskat sedan 2007 som ett resultat av lågkonjunkturen har denna minskning inte lyckats väga upp för de utsläppsökningar som tidigare observerats.
- **Antalet dödsfall i trafiken** har fortsatt att sjunka sedan 2000 och målet på endast 27 000 offer i vägolyckor 2010 nåddes. Därför krävs ytterligare ansträngningar för att uppnå 2020-målet om färre än 15 500 dödsfall.

Viktiga trender på området naturresurser

Håller EU på att förlora sitt naturkapital?

- Mellan 2000 och 2011 låg **indexet för vanliga fågelarter** på en relativt stabil nivå, men mer polariserade trender syns bland populationerna av vanliga fåglar på landsbygden och skogsfåglar. Medan skogsfåglarna har ökat med 9,7 procentenheter under denna period sjönk indexet för fågelarter på landsbygden med 5,6 procentenheter.

- Förändrade jordbruksmetoder, intensifiering och specialisering ligger i hög grad bakom det minskade antalet fågelarter på landsbygden i norra och västra Europa. De beror främst på tillhandahållandet av skadliga bidrag, bristande incitament för att behålla odlad mark med ett högt naturvärde (jordbruksareor med en stor mångfald av arter och livsmiljöer och/eller skyddsvärda arter) och den ökade användningen av biomassa för produktionen av förnybar energi.
- Den totala **fiskfångsten från bestånd utanför de säkra biologiska gränserna** minskade med 23,1 procentenheter mellan 2000 och 2010. De årliga värdena från 2002 och 2010 pendlar kring ett genomsnitt på 16,3 %, vilket är mycket högre än de säkra biologiska gränserna. Fiskbestånden fortsätter alltså totalt sett att hotas av överfiske i nordöstra Atlanten.

En minskande fiskeflotta: bra för miljön och kustekonomin

- Storleken på **EU:s fiskeflotta** (mätt i motorkraft) minskade med i genomsnitt 2,4 % per år mellan 2007 och 2012. Det krävs dock ytterligare ansträngningar och politiska reformer för att uppnå en sund flottkapacitet, vilket skulle leda till en mer hållbar förvaltning av fiskbestånden och bättre ekonomiska villkor för aktiva fiskare.

Uttaget av vatten nära hållbara nivåer

- Det totala **uttaget av vatten minskade under det senaste årtiondet** i de flesta europeiska regioner, med undantag av sydvästra Europa, där det har förblivit konstant. Länder som Litauen, Rumänien och Belgien gjorde stora framsteg mot en mer hållbar vattenförvaltning.

Urbanisering och transport ökar markexploateringen i EU

- 4,6 % av EU:s markyta täcktes 2012 av artificiella områden. Den ökade efterfrågan på bostäder och ekonomisk verksamhet i urbaniserade områden och den ökade utbredningen av nätverksområden i kustområdena är den huvudsakliga anledningen till att de kulturformade markerna och åkermarkerna ständigt minskar i EU.

Viktiga trender på området globala partnerskap

Det officiella utvecklingsbiståndet minskar, EU missar sina mål

- Mellan 2004 och 2012 ökade EU:s totala **officiella utvecklingsbistånd (ODA)**, uttryckt som en andel av bruttonationalinkomsten (BNI), med 0,05 procentenheter och nådde 0,39 % under 2012 (³).
- Under perioden 2010–2012 minskade dock det totala offentliga utvecklingsbiståndet från EU på grund av budgetåtstramningar till följd av den ekonomiska och finansiella krisen. En liknande trend kan observeras för andra större biståndsgivare.
- EU har redan missat sitt gemensamma halvtidsmål om att anslå 0,56 % av sin BNI till ODA under 2010. Om ökningen fortsätter i samma takt som mellan 2004 och 2012 kommer EU inte att nå sitt långsiktiga gemensamma mål om att anslå 0,7 % av sin BNI till officiellt utvecklingsbistånd 2015.

Ökning av EU:s utvecklingsfinansiering till utvecklingsländer

- **Finansieringen** från medlemsstaterna i EU-15 **till utvecklingsländerna**, inbegripet både statliga och privata bistånd, ökade med i genomsnitt 4,6 % per år mellan 2000 och 2011. Trots denna positiva övergripande trend kan man observera variationer som kan komma att skapa osäkerhet för utvecklingsländer som är särskilt beroende av externt finansiellt stöd.
- Sedan 2000 har **andelen ODA till de minst utvecklade länderna och andra låginkomstländer** ökat, och 52,5 % av det offentliga utvecklingsbiståndet från EU-15 gick till dessa länder under 2011.

- **Utländska direktinvesteringar** är ett viktigt komplement till utvecklingsinsatserna. Mellan 2000 och 2011 minskade EU-15:s utländska direktinvesteringar till de minst utvecklade länderna och andra långinkomstländer med 3,4 % per år i genomsnitt, från 3,2 % av de totala utländska direktinvesteringarna under 2000 till 2,2 % under 2011.

Ökad EU-import från utvecklingsländer

- **Importen från utvecklingsländer** till EU ökade med ett årsgenomsnitt på 7,8 % mellan 2000 och 2012. Andelen import från utvecklingsländer i den övergripande EU-importen ökade från 35,2 % 2001 till 47,2 % 2012.
- Importen från Kina låg främst bakom denna trend. Deras andel av den totala EU-importen från utvecklingsländerna ökade från 24 % 2000 till 35 % 2012. Importen från Kina var 2012 faktiskt mer än tre gånger så stor som under 2000.
- **Importen från de minst utvecklade länderna** ökade också, men i genomsnitt uppgick tillväxttakten till bara omkring en tredjedel av tillväxttakten för importen från alla utvecklingsländer till EU. Under 2012 stod importen från de minst utvecklade länderna fortfarande för mindre än 2 % av den övergripande EU-importen.

Skillnaden i koldioxidutsläpp minskar på grund av ökning i utvecklingsländerna

- Trots att skillnaden i **koldioxidutsläpp per capita** minskade mellan EU och utvecklingsländerna under 2000 till 2011 så ligger EU:s utsläpp kvar på 7,4 ton per capita, vilket är 2,6 gånger högre än utvecklingsländernas genomsnitt på 2,9 ton per capita.

Skillnaden minskade främst på grund av ökade utsläpp från utvecklingsländerna och den finansiella krisen som ledde till lägre koldioxidutsläpp per capita i EU.

(³) Preliminära uppgifter för 2012.

Viktiga trender på området god förvaltning

Positiva trender på området politisk samstämmighet och effektivitet, men minskat förtroende från allmänheten

- Mindre än hälften av EU:s medborgare **känner förtroende för de tre största EU-institutionerna**. Av dessa kände människor under 2012 mest förtroende för Europaparlamentet (44 % av medborgarna menar att de känner förtroende), följt av Europeiska kommissionen (40 %) och Europeiska unionens råd (36 %). Medborgarnas förtroende är i allmänhet lågt för politiska institutioner på alla politiska nivåer, i synnerhet för politiska partier och institutioner på nationell nivå (exempelvis litar bara 15 % på politiska partier och 27 % på nationella regeringar).
- Mellan 2007 och 2012 minskade antalet nya **överträdelseärenden med anknytning till den inre marknaden** med 38 %. Den största delen av denna minskning har skett sedan 2010. Skatte- och miljöfrågor utgör de två största grupperna överträdelseärenden med anknytning till den inre marknaden per politikområde, och stod för 44 % av alla överträdelsefall som väntade på avgörande i november 2012.
- Efter att ha minskat markant sedan 2000 nådde **det bristande införlivandet av EU:s lagstiftning om den inre marknaden** ett nytt lågvattenmärke på 0,6 % i november 2012. I resultatavslutningen för den inre marknaden menade man att det var det bästa resultatet någonsin eftersom det bristande införlivandet låg 0,4 procentenheter under målet på 1 % för införlivandet av inre marknadsreglerna.

Medborgarnas onlineinteraktion med statliga myndigheter ökar, men valdeltagandet minskar

- **Medborgarnas onlineinteraktion med offentliga myndigheter** i EU ökade med 8 procentenheter mellan 2008 och 2012. Efter att ha minskat något under 2011 ökade internetinteraktionen med offentliga myndigheter igen, och uppgick till 44 % 2012. Denna trend avspeglar delvis en övergripande ökning av internetanvändningen i EU.

- **Valdeltagandet** har minskat med 1,5 procentenhet i de nationella parlamentsvalen i EU mellan 2000 och 2012. En nedåtgående trend syns också i deltagandet i valen till Europaparlamentet.

Ingen skatteväxling från arbete till energi och miljö har uppnåtts

- **Kvoten mellan skatterna på arbete och miljö** i EU ökade med 10,1 % mellan 2000 och 2011. Under denna period minskade andelen miljöskatter i de totala skatteintäkterna och arbetsgivaravgifterna jämfört med skatterna på arbete. Denna trend strider mot målen i EU:s strategi för hållbar utveckling och Europa 2020-strategin, som båda efterfrågar en skatteväxling från skatter på arbete mot energi- och miljöskatter (en ”miljöanpassning” av skattesystemet).
- På samma sätt sjönk också **den implicita skattesatsen för energi** i EU. Denna minskade dock inte lika mycket och sjönk bara med 1,6 % mellan 2000 och 2011. Den minskade implicita skattesatsen på energi innebär att det faktiska skattetrycket på energi minskat i förhållande till det potentiella beskattningsbara underlaget.

Den globala ekonomiska och finansiella krisens inverkan på de viktiga trenderna

De indikatorer som läggs fram i denna rapport ger en tämligen blandad bild. Dessutom gör de störningar som orsakas av den ekonomiska krisen det svårt att dra uttömmande slutsatser om huruvida EU har rört sig i rätt riktning mot hållbar utveckling eller ej.

Som en följd av den globala ekonomiska och finansiella kris som bröt ut i slutet av 2007 hamnade EU i en lågkonjunktur under 2008. I slutet av 2013, när denna rapport färdigställdes, växte EU:s ekonomi fortfarande bara långsamt. Krisen har fått allvarliga konsekvenser och sträcker sig längre än ekonomin. Den påverkar många av de sociala och miljömässiga trender som analyseras i denna publikation. I detta avsnitt ges en kort sammanfattning av de berörda områdena under perioden från och med 2007 och, där så är möjligt, fram till 2011/2012. Även om det är oklart i nuläget kan en del av konsekvenserna, t.ex. lägre investeringsnivåer, komma att få långvariga och ihållande dominoeffekter som endast kommer att märkas först i senare rapporter.

Likviditetsproblemen i banksektorn, som började 2007, ledde till en kreditåtstramning och till fallande tillgångspriser. Det bidrog i sin tur till lägre konsumentefterfrågan, en ökning av hushållens sparande, en minskning av företagets och hushållens investeringar, minskad utrikeshandel (vilket avspeglas i indikatorn import från utvecklingsländer) och minskad real BNP per capita. Nivåerna för statsskulderna steg drastiskt. Sysselsättningen minskade, särskilt bland unga, och män drabbades hårdare än kvinnor (sysselsättning bland kvinnor). Trenden med ökad sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare avtog. Arbetsproduktiviteten minskade på grund av hamstring av arbetskraft och arbetstidsförändringar.

FoU-utgifterna ökade däremot, i och med att flera länder har ökat sina utgifter i ett försök att stödja den ekonomiska återhämtningen och en mer långsiktig tillväxt. Till följd av den fallande efterfrågan minskade också industriproduktionen, vilket framgår av exemplet med indikatorn för produktion av toxiska kemikalier.

Den ökade arbetslösheten och långtidsarbetslösheten har fått sociala effekter. Risken för fattigdom minskade visserligen överlag, men den ökade för åldersgruppen 25–49 år och även något för 18–24-åringarna. Fattigdomsensintensiteten ökade också, liksom självmorden, särskilt bland män och personer i medelåldern. Nettoinvandringen minskade också, sannolikt som en följd av svårigheten att hitta sysselsättning i EU. När det gäller fattigdomsbekämpning minskade finansieringen för utvecklingsländer på grund av minskade flöden från privata givare snarare än från offentliga källor eller icke-statliga organisationer.

Energibehovet (slutlig energiförbrukning) minskade parallellt med BNP. Den lägre förbrukningen ledde till att EU:s energiberoende stabiliserades och den långvariga trenden mot ökat beroende bröts. Utsläppen av växthusgaser och förorenande atmosfäriska utsläpp, som redan minskade, avtog i ännu snabbare takt.

Godstrafiken minskade snabbare än BNP (vilket avspeglas i indikatorn för godstrafikens volym i förhållande till BNP). Transporternas energiförbrukning minskade dock mindre än BNP (transporternas

energiförbrukning i förhållande till BNP), antagligen på grund av att persontrafiken minskade långsammare. Utsläppen av växthusgaser från transporter minskade, och både utsläppen av kväveoxider (NO_x) och partikelutsläppen från transporter minskade snabbare än tidigare år. Antalet personer som dog i trafikolyckor sjönk också, antagligen till följd av de lägre trafikvolymerna.

Allmänhetens reaktion på krisen och hur den hanterats avspeglas av medborgarnas minskade förtroende för EU-institutionerna och av valdeltagandet i nationella val.

Sammantaget gör de omständigheter som beskrivs ovan det svårt att bedöma huruvida det har gjorts några faktiska framsteg mot hållbar utveckling i EU under de senaste åren. Med tanke på att nästan hälften av huvudindikatorerna i EU:s hållbarhetsindikatorer rör sig måttligt eller i en klart ogynnsam riktning tycks ytterligare ansträngningar krävas för att Europeiska unionen ska kunna uppnå en hållbar utveckling.